

Ludwik Zabielski

"50 lat Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Materiały z sesji popularnonaukowej", red. Albin Koprucki, Lublin 1973 :
[recenzja]

Rocznik Lubelski 16, 254-257

1973

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dane zostały bardzo starannie, mimo drobnych usterek korektorskich, w języku polskim i rosyjskim, co jest niewątpliwie zasługą redaktora — M. Zakrzewskiej-Dubasowej, oraz drukarni Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Albin Koprucki

50 lat Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich.
Materiały z sesji popularnonaukowej, red. Albin Koprucki.
Lublin 1973, s. 212.

Rozwijające się dobrosąsiedzkie kontakty pomiędzy woj. lubelskim a graniczącymi z nim obwodami brzeskim i wołyńskim znalazły również swój wyraz w zorganizowanych wspólnie, z okazji 50-lecia utworzenia Związku Radzieckiego, trzech sesjach popularnonaukowych. Zostały one przygotowane przez Komitety Obwodowe Komunistycznej Partii Białorusi w Brześciu (26—27 listopada 1972) i Komunistycznej Partii Ukrainy w Łucku (2—3 grudnia 1972) oraz Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Lublinie (9—10 grudnia 1972). Ogółem wygłoszono 13 referatów i komunikatów omawiających podstawowe osiągnięcia państwa radzieckiego w dziedzinie przemian społeczno-ekonomicznych i politycznych, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki teoretycznego i praktycznego rozwiązania kwestii narodowej w Związku Radzieckim. Wiele miejsca poświęcono zagadnieniu współpracy Polski Ludowej z narodami ZSRR. Referenci reprezentowali środowiska naukowe i działacze społeczno-politycznych Brześcia, Łucka, Orła i Lublina.

Wygłoszone na sesjach referaty zostały wydane przez Komitet Wojewódzki PZPR w Lublinie pod redakcją doc. dr. Albina Kopruckiego, któremu omawiana publikacja zawdzięcza ostateczny układ. Tom zawiera 13 artykułów opublikowanych w językowej wersji oryginału, uzupełnionych obszernymi streszczeniami w języku polskim (artykuły rosyjskie) i rosyjskim (artykuły polskie). Takie rozwiązanie edytorskie umożliwia korzystanie z całości materiałów ogółowi czytelników polskich i radzieckich. Wspomniane artykuły poprzedzone zostały słowem wstępnym redakcji oraz tekstem przemówienia I sekretarza KW PZPR w Lublinie — Piotra Karpiuka, wygłoszonym na otwarciu konferencji obradującej w Lublinie.

Artykuły zawarte w omawianej publikacji można podzielić na dwie grupy problemowe: w jednej znalazły się prace omawiające problemy teoretyczne formowania się państwa radzieckiego, druga zaś obejmuje opracowania zagadnień szczegółowych z dziedziny realizacji leninowskiej koncepcji narodowościowej.

Podstawowe zasady leninowskiej polityki narodowej omówił Władimir Ł. Wierchowicz (Brześć) w artykule pt. *Powstanie i rozwój ZSRR — jako wyraz triumfu leninowskiej polityki narodowościowej KPZR. W. I. Lenin — organizator radzieckiego wielonarodowościowego państwa* (s. 9—25). Referent podkreśla, że utworzenie Związku Radzieckiego jest nierozdzielnie związane z teoretyczną i praktyczną działalnością W. I. Lenina, który rozwijając twórczo naukę Marksa i Engelsa oraz uwzględniając konkretne warunki historyczne, wypracował teorię,

politykę i program partii komunistycznej w kwestii narodowej. Określając miejsce i rolę tego problemu w procesie rewolucyjnych przemian na całym świecie, Lenin ukazał jego zależność od interesów walki klasowej proletariatu i walki o socjalizm. Głosząc i konsekwentnie broniąc prawa narodów do samookreślenia, Lenin podkreślał, że partia nie reprezentuje stanowiska oddzielania się narodów, lecz broni tej zasady w imię dobrowolnego związku równoprawnych narodów. Marksizm-leninizm przeciwny jest burżuazyjnym separatyzmom narodowościowym, osłabiającym międzynarodowy ruch robotniczy i narodowowyzwoleńczy, popiera zaś ściśle związki mas pracujących wszystkich ras i narodów. Dzięki teoretycznemu dorobkowi Lenina partie wypracowały program organizacji i formy socjalistycznego państwa wielonarodowego, odpowiadające interesom wszystkich narodów i narodowości oraz klasowym interesom klasy robotniczej. Autor podkreśla szczególną rolę rad, które stały się nie tylko formą sprawowania władzy przez ludzi pracy, lecz pozwoliły również na zjednoczenie wokół klasy robotniczej ludzi pracy wszystkich narodowości. W końcowej części scharakteryzowano podstawowe etapy formowania się Związku Radzieckiego i sukcesy, jakie dzięki temu osiągnęły narody radzieckie.

Znaczeniu leninowskich zasad polityki narodowościowej dla współczesnego świata poświęcone zostało opracowanie Tadeusza Mizery (Lublin) pt. *Marksistowsko-leninowskie ujęcie kwestii narodowej a jej współczesne problemy* (s. 27—45). Omawiając leninowską koncepcję w sprawie narodowej, autor podkreśla doniosłość zasad sprecyzowanych przez Lenina dla międzynarodowego ruchu robotniczego, głównie ze względu na szukanie przez poszczególne narody własnych rozwiązań praktycznych w budownictwie socjalizmu. Fakt ten nabrał szczególnego znaczenia po roku 1945, kiedy zaistniała możliwość rozwiązania kwestii narodowej według zasad marksistowsko-leninowskich w całej grupie państw socjalistycznych. Sytuacja ta wytworzyła specjalny typ stosunków międzynarodowych wśród wolnych państw socjalistycznych, doprowadzając w konsekwencji do uformowania się międzynarodowej społeczności — wspólnoty państw socjalistycznych. Wzajemne zaufanie, ścisła i wszechstronna współpraca między krajami socjalistycznymi odzwierciedlają obiektywne potrzeby rozwoju tego systemu, jego dalszego umacniania, a jednocześnie zapewniają realizację narodowych interesów każdego członka tej wspólnoty. Potwierdzeniem tego są wyniki narady z 1957 r., oświadczenie 81 partii z 1960 r., a zwłaszcza postanowienia Narady Międzynarodowej 75 Partii Komunistycznych i Robotniczych w Moskwie w 1969 r. W końcowej części artykułu omówiono oddziaływanie przykładu państw socjalistycznych na główne problemy współczesności — problemy wojny i pokoju, walki klasowej w krajach kapitalistycznych oraz walki narodowowyzwoleńczej w krajach Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej.

O teoretycznych podstawach stosunków między państwami socjalistycznymi mówi artykuł Jurija N. Sofronowa (Brześć) *Marksistowsko-leninowskie zasady internacjonalizmu w stosunkach między państwami socjalistycznymi* (s. 137—144). Skoncentrował on swoją uwagę na analizie pojęcia „internacjonalizm socjalistyczny”, stwierdzając w konkluzji, że obecnie ma ono nie tylko polityczne i ideologiczne znaczenie, ale w sposób istotny wpływa również na rozwój ekonomiki. Podstawowe zasady internacjonalizmu socjalistycznego to przyjaźń, wszechstronna współpraca i pomoc, powiązanie interesów narodowych z międzynarodowymi, wzajemne zaufanie, gotowość każdego kraju do umacniania całego obozu socjalistycznego. Poważną rolę w ich realizacji spełnia Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej.

Realizacja zasad współpracy krajów socjalistycznych między sobą i ze Związ-

kiem Radzieckim została omówiona na przykładzie Polski w artykule Wiesława Skrzydły (Lublin) pt. *Zagadnienie umacniania jedności ideowo-politycznej i integracji gospodarczej państw socjalistycznych w dokumentach VI Zjazdu PZPR* (s. 145—155). Podkreślono tu wagę, jaką Polska Zjednoczona Partia Robotnicza przywiązuje do zagadnienia jedności wspólnoty socjalistycznej i zwartości międzynarodowego ruchu komunistycznego, co znalazło odbicie w dokumentach VI Zjazdu Partii. Praktyczny wyraz tego stanowiska daje nasza Partia i rząd w realizowanym kursie polityki zagranicznej. Inną formą umacniania zwartości obozu socjalistycznego jest wkład Polski w prace RWPG. Tym zagadnieniom poświęcona została druga część referatu.

Przeglądu stosunków polsko-radzieckich i oceny roli Związku Radzieckiego w procesie przemian społeczno-politycznych w Polsce dokonał Piotr Karpiuk (Lublin) w swoim opracowaniu *Stosunki polsko-radzieckie przykładem braterskiego współdziałania narodów* (s. 197—212).

Problemy realizacji polityki narodowościowej państwa radzieckiego, według zasad sprecyzowanych przez W. I. Lenina, zostały omówione przez Ninę Ł. Aleksiejewą (Łuck) w artykule pt. *Komunistyczna Partia Związku Radzieckiego przewodnią siłą narodów ZSRR w walce o komunizm* (s. 47—64). Autorka określiła rolę KPZR w procesie przemian polityczno-społecznych w Rosji, które doprowadziły do powstania Związku Radzieckiego i całego systemu państw socjalistycznych. Za punkt wyjścia do swoich rozważań Aleksiejewa przyjęła tezę o różnicy w charakterze kierowniczej roli partii w okresach: do rewolucji socjalistycznej oraz po jej zwycięstwie i to zarówno w dziedzinie polityki wewnętrznej, jak i międzynarodowej. Analizując przesłanki, które pozwalają KPZR realizować swoją kierowniczą rolę w budownictwie komunizmu, autorka na plan pierwszy wysunęła fakt oparcia się partii na zasadach internacjonalistycznych. Dlatego też nie jest ona federacją partii komunistycznych, lecz stanowi jedną organizację z jednym statutem i programem. Po omówieniu roli KPZR w budownictwie komunizmu we własnym kraju przedstawione zostały problemy oddziaływania jej na międzynarodowy ruch robotniczy.

Podobną problematyką zajął się Dymitryj N. Cymbaluk (Łuck), który w swoim artykule *Zbudowanie w ZSRR rozwiniętego społeczeństwa socjalistycznego — jako rezultat wysiłków wszystkich radzieckich narodów pod kierownictwem partii komunistycznej* (s. 125—136), omówił praktyczne rozwiązania koncepcji teoretycznie opracowanych przez W. I. Lenina. Również Aleksander G. Mychajluk (Łuck) w artykule pt. *Wszechstronny rozkwit i stałe zbliżenie wszystkich socjalistycznych narodów i narodowości jako obiektywna prawidłowość budownictwa socjalizmu i komunizmu* (s. 85—95) zajął się wdrażaniem do praktyki praw leninowskich. Przytaczając konkretne przykłady rozwoju i osiągnięć narodów Związku Radzieckiego we wszystkich dziedzinach życia autor wykazał, że stanowią one podstawowy czynnik zbliżenia między poszczególnymi republikami. Z zaprezentowanych przykładów wynika dobitnie, że w procesie zacieśniania kontaktów między narodami radzieckimi bardzo istotne — nie mniej od czynników ekonomicznych — jest wzajemne oddziaływanie na siebie kultur narodowych.

Andrej M. Zalesskij (Brześć) w swoim opracowaniu pt. *Historyczne zwycięstwo w Wielkiej Wojnie Ojczyźnianej jako rezultat siły i niezłomności ZSRR* (s. 97—111), przedstawiając wysiłek zbrojny Związku Radzieckiego dochodzi do stwierdzenia, że najważniejszym czynnikiem pozwalającym na odniesienie sukcesu militarnego była przyjaźń i współpraca wszystkich narodów radzieckich. Uznanie dla osiągnięć społecznych w realizacji leninowskich zasad polityki narodowościowej

spowodowało, że w latach II wojny światowej narody te zademonstrowały niezwykłą jedność moralno-polityczną.

O polsko-radzieckim współdziałaniu w okresie wojny traktuje artykuł Albina Kopruckowniaka (Lublin) pt. *Umocnienie braterskiej przyjaźni narodów Związku Radzieckiego i Polski we wspólnej walce z niemieckim faszyzmem* (s. 113—124). Autor stwierdza, że przyjaźń narodów Związku Radzieckiego z narodem polskim rodziła się w okresie Rewolucji Październikowej i walk w obronie młodego państwa radzieckiego przed imperialistyczną interwencją. W walkach tych polscy rewolucjoniści stanęli u boku komunistów radzieckich. To braterstwo broni znalazło swój wyraz we wspólnej walce polskich i radzieckich partyzantów oraz żołnierzy jednostek armii regularnej z faszystowskim najeźdźcą. Dużo miejsca poświęcono w artykule polsko-radzieckiemu współdziałaniu bojowemu w oddziałach partyzanckich.

Bardzo ważną rolę w utrwalaniu dotychczasowych sukcesów narodu radzieckiego wyznacza się systemowi wychowania. O jednym z aspektów tego problemu pisze Władimir A. Mikulicz (Brześć) w artykule pt. *Wychowanie internacjonalistyczne — ważnym zadaniem w pracy organizacji partyjnych* (s. 177—195). Stwierdza on, że wychowanie socjalistyczne jest jednym z czynników umacniających jedność radzieckiego narodu. Oprócz ogólnych problemów autor dzieli się doświadczeniami wynikającymi z pracy brzeskiej obwodowej organizacji partyjnej.

Artykuł Nikołaja P. Rusanowa (Orzeł) pt. *RFSRR — wielonarodowa rodzina w składzie ZSRR* (s. 65—83) jest przeglądem podstawowych osiągnięć i udziału Rosyjskiej Federacji we wszystkich dziedzinach życia politycznego, ekonomicznego i społecznego. Autor dokonał charakterystyki stosunków RFSRR z innymi republikami związkowymi. Wiele miejsca poświęcił stosunkom polsko-radzieckim.

Podobny charakter posiada opracowanie Siemiona J. Zajczenki (Łuck) pt. *Socjalistyczna Ukraina w rodzinie braterskich republik radzieckich* (s. 157—175). Omówione zostały tu podstawowe osiągnięcia Ukrainy w okresie władzy radzieckiej na szerokim tle budowy socjalizmu i komunizmu w całym Związku Radzieckim.

Oceniając całość zaprezentowanego materiału należy podkreślić wszechstronne potraktowanie teoretycznych podstaw i praktycznych rozwiązań w tworzeniu socjalistycznego społeczeństwa i państwa w Związku Radzieckim. Wydobyte zostały też aspekty oddziaływania przykładu i doświadczeń radzieckich na inne partie komunistyczne i narody, m. in. również na Polskę.

Kończąc wypada podkreślić, że omawiana publikacja została wydana w rekordowo krótkim czasie, co przy uwzględnieniu dwujęzycznego tekstu jest poważnym sukcesem Oficyny Drukarskiej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Osiągnięcia tego nie pomniejsza nawet fakt dość pójebnej korekty tekstów polskich i rosyjskich.

Ludwik Zabielski

W sprawie Tomasza Muszyńskiego i Krzysztofa Jana Germana

W „Biuletynie Historii Sztuki” 1969, t. XXXI, nr 1 ukazało się streszczenie referatu Karola Majewskiego i Józefa Wzorka — *Twórcy tzw. renesansu*